

RESTAUROVÁNÍ

Prosíme nesesedat!

RESTAUROVÁNÍ

Prosíme neseďat!

25. 4. 2025 – 31. 8. 2025

Muzeum a galerie v Prostějově
nám. T. G. Masaryka 2

Restaurování lavic realizovaly Uměleckořemeslné a restaurátorské dílny Svitávka u Boskovic. Židle restaurovala Kateřina Kouřilová, studentka Střední školy řezbářské Tovačov během školní praxe v MGP a Monika Kovaříková, restaurátorka MGP. Restaurování lavic bylo realizováno v rámci programu Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví Ministerstva kultury v roce 2024 za finanční spoluúčasti Olomouckého kraje.

Poděkování za poskytnutí informací a podkladů patří PhDr. Haně Bartkové, Státnímu okresnímu archivu Prostějov a Státnímu okresnímu archivu Přerov.

Lavice a židle advokáta Jana Knappa

Neznámý autor, druhá polovina 18. století, jilm, ratan, provázek

Ve sbírkách Muzea a galerie v Prostějově se již téměř 120 let nachází soubor klasicistní řezbované lavice a dvou židlí z masivního jilmového dřeva. Do sbírek muzea se dostaly roku 1907 darem od JUDr. Jana Knappa, přerovského advokáta, který se později usadil v Prostějově. Jan Knapp byl nevlastním otcem Karly Vojáčkové, významné osobnosti prostějovské kulturní scény. Karla Vojáčková a její manžel Karel, lékárník a prostějovský starosta, byli mimo jiné mecenáši stavby Národního domu od Jana Kotěry.

Celý soubor byl vytvořen ve 2. polovině 18. století v období klasicismu. Tento sloh vznikl z inspirace starověkem a jako reakce na výstřednost rokoka. Zahrnuje období přibližně od roku 1760 do roku 1830, které je typické hledáním nadčasového stylu a studiem minulosti a antiky, což později vedlo k oblibě historických slohů ve 2. polovině 19. století. Velkým inspiračním zdrojem klasicismu byl spis *Dějiny umění starověku*, který vydal roku 1764 německý estetik Johann Joachim Winckelmann, jeden ze zakladatelů dějin umění a moderní archeologie. Ten v něm shrnul své dosavadní studium antického umění a výsledky vykopávek v Herculaneu a Pompejích (od roku 1738 a 1748), což byla římská města v Kampánii, zničená roku 79 výbuchem Vesuvu. Díky těmto podnětům se umělcům otevřely nové možnosti ztvárnění antických motivů pro výzdobu interiérů, k vytvoření uměleckých děl napodobujících antické formy a pro ornamenty na nábytek a předměty denní potřeby. Vzory pro první klasicistní návrháře vytvořili umělci studující v Římě a první pokusy o tento styl se objevily v Anglii i Francii před rokem 1760. K motivům z tohoto období patří voluty, girlandy z vavřínových listů, spirálové ornamenty, palmety, později i květiny a vinoucí se réva. Od roku 1805 vzkvétal na dvoře císaře Napoleona empír, jenž byl kombinací antických a egyptských vzorů. Ten se později rozšířil do celé Evropy. Po něm se v architektuře prosadily historizující styly, které převládaly až do počátku 20. století a po období biedermeieru v 1. polovině 19. století se objevily i v zařizení měšťanských domácností včetně nábytku.

Jan Knapp byl synem Františky rozené Štolfové a Karla Knappa, rolníka v Německých, dnes Pustiměřských Prusích u Vyškova. Narodil se 13. srpna 1836. Vykonával advokátní praxi, nejdříve v Přerově, kde byl v letech 1874–1880 členem městské rady, a poté v Prostějově. 17. 9. 1868 se oženil s Annou, dcerou Ignáce Kubartha a Juliány rozené Walterové. Anna měla z prvního manželství s prostějovským měšťanem Janem Černým dcery Karlu a Pavlínou. Rodina pak bydlela v domě JUDr. Knappa na Dolním náměstí č. 57 v Přerově. Dům měl prostorný dvůr se studnou a po levé straně zahrádku, ohraničenou latkovým, zeleně natřeným plotem ve směru k Bečvě. V prvním patře měl širší balkon, na kterém Karla společně se svou sestrou Pavlínou ráda pobývala. Bratrancem Jana Knappa byl MgPh. František Knapp, prostějovský lékárník, mecenáš, komunální činitel a člen obecního výboru působící ve Vojáckově lékárně U Černého orla a P. Jakub Knapp, farář v Nákle.

Polizeiliche Anmeldung. — Policejní přihláška.

Polizeistation: **Haniš** Matrikel-Nr. 249
 Anzeigende: **Robert** Geburtsort: **Prusich**
 Wohnort: **Prusich** Geburtsdatum: **13. 8. 1836**
 Beruf: **Advokat** Geburtsort: **Prusich**

1. Familienstand: **verheiratet** Name der Ehefrau: **Anna**
 2. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 3. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 4. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 5. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 6. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 7. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 8. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 9. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**
 10. Wohnort: **Prusich** Name der Straße: **Prusich**

Familienblatt

Regen. am **21. 4. 1899** aus **Prusich** ausgeh. am **11.**

Nr.	Name u. Vornamen der Familienangehörigen	Geburtsort	Geburtsdatum	Relig.	Beruf	Stand		Beruf
						Heir.	Verh.	
1	Karl Knapp	Prusich	13. 8. 1836	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
2	Anna Knapp	Prusich	17. 9. 1868	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
3	Karl Knapp	Prusich	13. 8. 1836	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
4	Anna Knapp	Prusich	17. 9. 1868	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
5	Karl Knapp	Prusich	13. 8. 1836	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
6	Anna Knapp	Prusich	17. 9. 1868	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
7	Karl Knapp	Prusich	13. 8. 1836	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
8	Anna Knapp	Prusich	17. 9. 1868	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
9	Karl Knapp	Prusich	13. 8. 1836	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat
10	Anna Knapp	Prusich	17. 9. 1868	ev.	Advokat	verh.	1	Advokat

Kopie sčítacích operátů okresu Přerov a Prostějov z let 1880 a 1890, SOKa Přerov a SOKa Prostějov.

Prostějov, ul. Vápenice, počátek 20. st., vlevo budova chlapecké školy, vpravo od ní dům č. 3, kde žil Jan Knapp, zdroj: H. Bartková, Zmizelá Morava, Praha 2007, obr. 66.

Karla se 16. 9. 1876 provdala v kostele sv. Vavřince v Přerově za prostějovského lékárníka a pozdějšího starostu Karla Vojáčka a odstěhovala se za ním do Prostějova, kde se spolu usadili v domě č. 6 U Černého orla na tehdejší Dolním náměstí (nyní T. G. Masaryka). Dům s lékárnou U Černého orla zakoupila Karlova matka Vincencie Vojáčková po synově promoci roku 1869. Anna Knappová zdědila po své matce Juliáně Kubarthové v Prostějově na ulici Vápenice č. 3 dům, který nechala přestavět a 9. 5. 1881 zažádala o jeho kolaudaci.

Manželé Knappovi se zde usadili, JUDr. Jan Knapp si v domě č. 20 na Dolním náměstí otevřel advokátní kancelář a zastupoval sebe i svou druhou nevlastní dceru Pavlínou Lasnauskou v dědickém řízení po smrti Karly Vojáčkové roku 1905. Od roku 1885 byl členem správní rady záložny a zastavárny v Prostějově. Anna Knappová zemřela v Prostějově 6. srpna 1898 na výron krve v mozku. Bylo jí 69 let a její smrt byla pro rodinu těžkou ranou. Jan Knapp potom nadále

žil v domě na Vápenici, který měl doživotně k užívání jako pozůstalost po své manželce. Na podzim 1904 byly ostatky Anny Knappové a Karla Vojáčka, původně pohřbených na starém hřbitově u kostela sv. Petra a Pavla v Prostějově, přeneseny do rodinné hrobky Vojáčkových na městském hřbitově v Brněnské ulici. Tento přesun zařídila Karla Vojáčková ještě před svým úmrtím. Na náhrobku je nápis: *Karel Vojáček, starosta a čestný měšťan Prostějova 1848–1899 a Karla Vojáčková, dobroditelka města, sirotků a chudiny 1858–1905*. Na pravé straně náhrobku je uvedena rodina Černých a Knappova. Jan Knapp zemřel 28. 6. 1913 v 76 letech na srdeční paralýzu ve veřejné nemocnici v Prostějově a byl pohřben svým bratrancem P. Jakubem Knappem s povolením městského faráře P. Karla Dostála Lutínova.

Karla Vojáčková (26. 6. 1858 Prostějov – 2. 3. 1905 tamtéž) byla významnou kulturní činitelkou, členkou řady spolků, podporovatelkou ženského vzdělání a mecenáškou. Dokladem toho je její závěť. Z odkazu manželů Vojáčkových byl postaven Národní dům od Jana Kotěry. Podílela se také na založení Dívků pokračovací školy, která sídlila v domě na Vápenici č. 3. Tento objekt, kde bydlela její matka s nevlastním otcem, odkázala škole. Na pozemku domu byla roku 1931 postavena nová budova, navržená architektem Eduardem Žáčkem a otevřena 7. 3. 1931 jako Veřejná odborná škola pro ženská povolání.

Karla Vojáčková, 80. – 90. léta 19. století,
fotograf: Stanislav Vlk, Prostějov,
zdroj: archiv MGP

Hrob rodiny Vojáčkovy, Černých a Knappovy,
Městský hřbitov Prostějov, současný stav,
foto: Lukáš Uchýtil, 2024

Lavice Roberta Hanische s loveckými motivy

Neznámý autor, druhá polovina 19. století,
olše, javor, hrušeň, ořech, řezba, intarzie

Dřevěná novorenesanční lavice s intarziemi znázorňujícími lovecké výjevy byla vytvořena ve 2. polovině 19. století zřejmě v oblasti severní Itálie a do sbírek muzea se dostala v roce 1945 nebo 1949 jako zabavený německý majetek. Jejím majitelem byl Robert Hanisch.

Lavice je základní a nejstarší typ nábytku sloužící k sezení dvou nebo více osob a je běžná snad u všech evropských národů od 15. století. Tento typ se nazývá cassapanca, což je druh italské, zvláště toskánské lavice, která se vyvinula z truhlice přidáním bočních opěradel a zádové opěrky. Jak dosvěd-

čuje název – spojení cassone a banca – je cassapanca kombinací truhly a lavice a vliv na její vznik mělo zřejmě i renesanční trůnní křeslo. Jako samostatný typ se objevuje v Toskánsku od konce 15. století a po celé 16. století, nový rozkvět pak její výroba zaznamenala ve 2. polovině 19. století.

Nová renesance nebo též pseudorenesance či neorenesance je součástí historismu, pro nějž je typický vědomý, romanticky podbarvený návrat ke starším slohovým podobám. Ve čtyřicátých letech 19. století se objevil zvýšený zájem o literaturu, umění a architekturu Itálie 16. století a stal se zdrojem inspirace pro výrobce nábytku. Na Velké výstavě v Londýně roku 1851 měla každá země zastoupený alespoň jeden exponát v renesančním stylu. Další mezinárodní výstavy propagovaly novou renesanci jako významný a univerzální styl a její motivy byly šířeny pomocí ilustrovaných katalogů. Nábytek z tohoto období se inspiroval architekturou a sochařstvím a vyznačoval se hluboce vyřezávanými povrchy, kartušemi a figurami. Kombinovaly se různé materiály a nábytek byl zdoben množstvím intarzií, aby se vytvořil dojem bohatství a nádhery. Motivy lovu byly velmi oblíbené nejen mezi šlechtou, ale i mezi měšťany, kteří se snažili napodobit životní styl vyšších vrstev. Výrobou lavic typu cassapanca proslula zejména Itálie, odkud nábytek putoval do celé Evropy, později se ale vyráběl i v dalších zemích.

Majitel lavice Robert Hanisch se narodil 30. 8. 1906 ve Vídni, v roce 1933 se tu oženil s Melittou rozenou Baer (* 24. 6. 1914 Vídeň) a měl s ní čtyři děti: Inge (* 13. 4. 1935 Vídeň), Trautte (* 21. 2. 1937 Berlín), Brigitte (* 3. 5. 1939 Pernitz) a Bärbel (* 18. 1. 1943 Olomouc). Hanisch byl obchodník německé

národnosti, v tehdejší Protektorátu Čechy a Morava působil jako kriminální komisař SS a později Hauptsturmführer SD a SS. Byl nositelem zlatého odznaku NSDAP (Národně socialistické německé dělnické strany), od července 1941 bydlel v bytě na Palackého ulici č. 6 v Prostějově, kam za ním o dva měsíce později přijela manželka s dětmi. Hanisch se stal v březnu toho roku majitelem podniku *Salomon TRAU, továrna na oděvy*. Původními vlastníky židovské firmy, vyrábějící dámské a dívčí pláště, byli Lina a Salomon Trau. Ti uprchli roku 1939 do Polska a až do koupě firmy Hanischem v březnu 1941 se v podniku střídali různí správci.

Společnost byla přejmenována na *Robert Hanisch, výroba oděvů* (německy *Robert Hanisch, Kleiderfabrik*) a její majetek použil Hanisch roku 1942 jako vklad při vstupu do vedení oděvní společnosti *Jan Nehera, oděvní služba*. V tomto roce Jana Neheru věznili na gestapu v Olomouci, kde byl donucen podepsat smlouvu o sloučení své společnosti s oděvní firmou Roberta Hanische. Smlouvu mu k podpisu předložil blízký Hanischův přítel a vedoucí gestapa Gottschling.

Salomon Trau, logo podniku, 1940., zdroj: archiv MGP

Nehera šije šaty dobře, podniková reklama, zdroj: archiv MGP

Fúzí těchto dvou podniků vznikla obchodní společnost *Hanisch a spol.*, kterou Hanisch řídil do roku 1944, kdy byl jako příslušník německé armády odvelen na frontu. Jako svého zástupce si zvolil Dr. Noella, ten však společnost kvůli blížící se frontě opustil a až do ukončení druhé světové války ji vedl Jan Nehera. Informace o osobě Roberta Hanische se poté ztrácí a jeho jméno se opět objevuje až v záznamu přírůstků prostějovského muzea ze 17. července 1945.

Kopie přihlašovacích a rodinných karet, zdroj: SOKA Prostějov
s. 8: 25. 4. – 31. 8. 2025

Žádné další informace nemáme ani o Lině a Salomonu Trau. Zajímavé je však jejich spojení se *Spolkem pro podporu chudých studentů na české vyšší reálce*, kterému darovali oblečení, obuv a vánoční dárky. Tento spolek podporoval také JUDr. Jan Knapp a rodina Vojáčkových. Karla Vojáčková mu odkázala v závěti 10 000 Kč.

MGP

Vydalo Muzeum a galerie v Prostějově jako součást výstavy
RESTAUROVÁNÍ - Prosíme nesesedat! (25. 4. 2025 – 31. 8. 2025)

otevírací doba
úterý – neděle 9:30–12:00 / 13:00–17:00

www.muzeumpv.cz